

Szczepienia wczoraj i dziś – fakty, mity i odpowiedzialne wybory

SCENARIUSZ DO ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH

OBSZAR: ZDROWIE FIZYCZNE

Scenariusz zajęć został opracowany do wykorzystania na przedmiocie **Edukacja zdrowotna**. Nauczyciel może elastycznie dostosować zaproponowane tutaj treści do specyfiki grupy, z którą pracuje. Scenariusz opiera się na sytuacjach codziennych i realnych wyborach, co sprzyja budowaniu samodzielności oraz odpowiedzialności za własne zdrowie. Nauczyciel decyduje, w jaki sposób wykorzysta ten materiał, uwzględniając potrzeby i możliwości swoich uczniów.

Treści programowe

Treści zawarte w scenariuszu odnoszą się do podstawy programowej z zakresu przedmiotu Edukacja zdrowotna, **Dział 2. Zdrowie fizyczne, punkt 4.** [uczeń] *wyjaśnia znaczenie szczepień w przeszłości i obecnie; rozróżnia szczepienia obowiązkowe i zalecane; omawia, czym są ruchy antyszczepionkowe, czym jest dezinformacja o szczepieniach i jak ją rozpoznać.* Koncentrują się na pytaniu przewodnim: „Jak zapobiegać najczęstszym chorobom cywilizacyjnym i zakaźnym oraz jak budować empatyczną postawę wobec osób z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnościami?”.

Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania w klasach VII–VIII.

Pojęcia kluczowe: szczepienia, antyszczepionkowcy, choroby, dezinformacja

Cel główny

Pogłębianie wiedzy o znaczeniu szczepień i ich wpływie na zdrowie społeczeństwa oraz rozwijanie umiejętności odróżniania faktów od mitów, w tym dotyczących ruchów antyszczepionkowych.

Cele operacyjne

Wiedza i umiejętności

Uczeń:

- potrafi odróżnić szczepienia obowiązkowe od szczepień zalecanych;
- omawia, czym są ruchy antyszczepionkowe;
- wie, czym jest dezinformacja o szczepieniach i jak ją rozpoznać;
- potrafi wyjaśnić, w jaki sposób działają szczepionki i jak zapobiegają chorobom cywilizacyjnym i zakaźnym;
- potrafi nazwać i wyjaśnić konsekwencje braku szczepień;
- potrafi przedstawić własne, uzasadnione zdanie na temat szczepień i ruchów antyszczepionkowych.

Postawy

Uczeń:

- wykazuje otwartość na wiedzę i chęć stałego poszerzania informacji o zdrowiu i szczepieniach;
- dostrzega rolę profilaktyki i edukacji zdrowotnej w kształtowaniu postaw prozdrowotnych;
- jest krytyczny wobec mitów i fałszywych informacji dotyczących szczepień;
- docenia znaczenie rzetelnej edukacji i dialogu w przeciwdziałaniu dezinformacji;
- ma świadomość odpowiedzialności za zdrowie całej społeczności, nie tylko swoje.

Formy pracy

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach.

Metody i techniki pracy

- metody asymilacji wiedzy – rozmowa kierowana;
- metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy – analiza przypadków, analiza filmiku, debata;
- metody praktyczne – oś czasu, plakat/artykuł/ulotka, gra „Milionerzy”.

Pomoce dydaktyczne

- prezentacja multimedialna;
- flipchart, mazaki, długopisy;
- telefony/tablety;
- kartki z zeszytu.

Ewaluacja osiągnięć

- obserwacja i ocena aktywności uczniów podczas pracy w grupach;
- gotowość uczniów do dzielenia się swoimi przemyśleniami;
- sprawdzenie listów napisanych do „młodszych kolegów” w celu oceny, co uczniowie zapamiętali z zajęć.

 OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

1

Wprowadzenie

Nauczyciel zapisuje na tablicy temat lekcji i odczytuje go na głos: „Szczepienia wczoraj i dziś – fakty, mity i odpowiedzialne wybory”. Następnie rysuje na tablicy tabelę (po lewej stronie wpisuje hasło „To, co słyszałem” i „Czy to prawda?”) i wyświetla slajd **Wprowadzenie** z prezentacji. Zadaje uczniom pytanie: „Jakie opinie o szczepieniach słyszeliście w domu, mediach, internecie?”.

Chętni uczniowie podają swoje pomysły na forum klasy. Nauczyciel zapisuje je po lewej stronie tabeli, nie uzupełniając prawej części. Następnie informuje uczniów, że do tych zadań wrócą pod koniec zajęć, kiedy będą już mogli zweryfikować, co jest faktem, a co mitem.

2

Historia szczepień

Nauczyciel zaprasza uczniów do obejrzenia filmu [„Historia szczepień”](#) na kanale Fundacji IMiD na YouTube (czas trwania 3:18).

Przed projekcją filmu nauczyciel dzieli uczniów na małe grupy (po 3–4-osoby) i wyjaśnia, że ich zadaniem będzie przygotowanie osi czasu, na której przedstawią najważniejsze wydarzenia związane ze szczepieniami. Przed obejrzeniem filmu nauczyciel rozdaje również każdej grupie kartkę z flipcharta, mazaki i długopisy. Uczniowie mogą również dodawać do osi własne pomysły, jeśli mają dodatkową wiedzę o szczepieniach, bądź uzupełniać te zapisywane (np. krótkimi opisami chorób, przeciwko którym opracowano szczepionki). W razie potrzeby nauczyciel wyświetla film dwukrotnie.

Po wykonaniu zadania każda grupa prezentuje swoją oś czasu na forum klasy. Nauczyciel może korygować daty, osoby czy wydarzenia na podstawie filmu.

Następnie nauczyciel wprowadza uczniów w drugą część zadania, mówi: „Wiecie już, jak powstały szczepionki i kto stoi za ich wynalezieniem i doskonaleniem. Teraz skupimy się na ich roli w przeszłości i dzisiaj”.

Uczniowie pracują w tych samych grupach. Na kartce z flipcharta rysują dwie kolumny: „Przeszłość (bez szczepień)” i „Współczesność (z powszechnymi szczepieniami)”, a następnie wypisują różnice i wspólnie z nauczycielem omawiają, co zmieniło się dzięki szczepieniom. Następnie nauczyciel wyświetla slajd **Przeszłość i dziś** i wskazuje, które treści pokrywają się z ich propozycjami, a co jest nowe.

3

Szczepionkowy plakat

Nauczyciel rozpoczyna ćwiczenie od pytań, na które uczniowie odpowiadają na forum klasy:

- Czym różnią się szczepienia obowiązkowe od zalecanych?
- Jakie znacie najważniejsze szczepienia obowiązkowe w Polsce?
- Dlaczego niektóre szczepienia są obowiązkowe, a inne – tylko zalecane?

Następnie nauczyciel dzieli uczniów na trzy grupy. Dwie z nich przygotowują plakat, artykuł lub ulotkę promującą szczepienia obowiązkowe, a trzecia – materiał dotyczący szczepień zalecanych. Prace uczniów powinny uwzględniać informacje o konkretnych szczepieniach, ich działaniu oraz korzyściach wynikających ze szczepienia. Uczniowie mogą korzystać z telefonów lub tabletów, aby wyszukać potrzebne dane.

Nauczyciel może zaproponować następujący podział tematów:

- Grupa 1: Szczepienia obowiązkowe – wirusowe zapalenie wątroby typu B (WZW B), gruźlica (BCG), błonica, tężec i krztusiec (DTP), Hib (chroni przed inwazyjnymi chorobami wywołanymi przez bakterię *Haemophilus influenzae typ b*, takimi jak zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, sepsa i zapalenie płuc)
- Grupa 2: Szczepienia obowiązkowe – pneumokoki, rotawirusy, polio (IPV), odra, świnka, różyczka (MMR)
- Grupa 3: Szczepienia zalecane – grypa, COVID-19, kleszczowe zapalenie mózgu, wirusowe zapalenie wątroby typu A (WZW A), zakażenia meningokokowe

Wariant: Uczniowie nie muszą opisywać szczepienia przeciwko każdej z chorób oddzielnie, tylko w ramach projektu skupić się na wyjaśnieniu różnic pomiędzy różnymi typami szczepień (obowiązkowe vs. zalecane) i podkreśleniu ich pozytywnego wpływu na zdrowie i społeczeństwo.

Po wykonaniu zadania uczniowie prezentują plakaty na forum klasy. Nauczyciel ocenia poprawność i prawdziwość przedstawionych przez uczniów informacji. Można powiesić plakaty na ścianach w klasie.

4

Mit kontra rzeczywistość

Nauczyciel wprowadza uczniów w ćwiczenie słowami: „W dzisiejszym świecie, gdzie technologia i media społecznościowe stają się coraz bardziej znaczące, możemy napotkać również wiele przypadków dezinformacji. Dzisiaj skupimy się na tym, jak je rozpoznać i im zapobiegać”.

Następnie – wspólnie z uczniami – omawia opinie o szczepieniach, które zostały zapisane na tablicy na początku zajęć. Jeśli pojawiają się wątpliwości, czy dane stwierdzenie jest prawdziwe, nauczyciel pomaga je wyjaśnić. Następnie wyświetla slajd **Mit kontra rzeczywistość**, prezentujący

najczęściej spotykane mity dotyczące szczepień oraz hasła ruchów antyszczepionkowych.

Zadaniem uczniów jest wykorzystanie wiedzy zdobytej podczas lekcji i obalenie wybranych mitów. Uczniowie pomijają te stwierdzenia, które wcześniej wspólnie omówili z nauczycielem.

Odpowiedzi dla nauczyciela:

1. Nieprawda – badania naukowe nie wykazały związku między szczepieniami a autyzmem.
2. Nieprawda – choroby zakaźne mogą prowadzić do ciężkich powikłań lub śmierci. szczepienie chroni przed ryzykiem ciężkiej choroby.
3. Nieprawda – szczepienia dają bezpieczną odporność, bez konieczności przechodzenia ciężkiej choroby.
4. Nieprawda – składniki szczepionek dobierane są w minimalnych, bezpiecznych ilościach, a ich działanie jest monitorowane.
5. Nieprawda – układ odpornościowy radzi sobie z wieloma szczepieniami jednocześnie, a harmonogram szczepień jest bezpieczny.
6. Nieprawda – choroby nie zniknęły same; ich eliminacja jest efektem szczepień. Rezygnacja ze szczepień grozi powrotem epidemii.
7. Nieprawda – nie dość, że szczepionki ratują życie, to często są produkowane na zlecenie rządów i organizacji międzynarodowych.

5 **Debata klasowa**

Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy, dzieli ich na dwie grupy i zapowiada debatę. Jej tematem przewodnim jest pytanie „Czy warto się szczepić?”.

Jedna z grup jest na TAK, druga na NIE. Przed rozpoczęciem debaty uczniowie przygotowują po 2–3 argumenty zgodne ze swoimi

stanowiskami. Celem zadania jest kształtowanie umiejętności wyrażania swojej opinii z poszanowaniem zdanie innych. Po zakończonym zadaniu nauczyciel wyświetla slajd **Debata klasowa** i zadaje uczniom pytania:

- Które argumenty były według was najbardziej przekonujące i dlaczego?
- Czy w trakcie debaty zmieniliście swoje zdanie lub sposób patrzenia na temat?

Następnie nauczyciel pyta uczniów, czy wiedzą kim są „antyszczepionkowcy”. Z propozycji, które padają od uczniów, nauczyciel formułuje wniosek: „Antyszczepionkowcy (inaczej: ruch antyszczepionkowy lub osoby sceptyczne wobec szczepień) to osoby lub grupy, które sprzeciwiają się szczepieniom albo kwestionują ich bezpieczeństwo, skuteczność lub zasadność. Ich postawy mogą mieć różne źródła – od nieufności wobec instytucji medycznych i rządowych, przez błędne informacje (dezinformację), po przekonania ideologiczne lub religijne”.

Na zakończenie nauczyciel prosi uczniów, aby wspólnie zastanowili się, jak można rozmawiać z osobą, która nie ufa szczepieniom, w sposób spokojny i empatyczny.

6

Szczepionkowi milionerzy

Zadaniem każdej osoby jest ułożyć krótki quiz na podstawie nabytej wiedzy, składający się z trzech pytań i odpowiedzi do nich. W przypadku dwóch pytań podane odpowiedzi będą błędne, a w przypadku jednego – odpowiedź będzie poprawna. Następnie uczniowie, pracując w parach, odpowiadają na ułożone przez siebie pytania.

Po skończonym zadaniu nauczyciel proponuje uczniom grę: „Teraz, gdy powtórzyliście sobie już wiedzę o szczepionkach, jesteście gotowi wziąć udział w większym quizie, czyli Milionerach”.

Nauczyciel udostępnia uczniom link do gry na stronie LearningApps ([„Szczepienia Quiz”](#)). Można nagrodzić plusami trzech pierwszych uczniów, którzy prawidłowo odpowiedzą na wszystkie pytania i „wygrają” milion złotych.

7

Podsumowanie i zakończenie zajęć

Nauczyciel podsumowuje zajęcia słowami: „Dzisiaj dowiedzieliśmy się, dlaczego szczepienia są ważne dla społeczeństwa i poznaliśmy najczęstsze mity na ich temat oraz sposoby ich rozpoznawania. Ważne, żebyście traktowali szczepienia w bardziej świadomy sposób i krytycznie podchodzili do osób, które je odrzucają, szanując również ich opinię”.

Następnie nauczyciel wyświetla slajd **Podsumowanie**, rozdaje uczniom karteczki i prosi o dokończenie następujących zdań:

- Dzisiaj dowiedziałem(-am) się, że...
- Najbardziej zaskoczyło mnie to, że...
- Teraz wiem, że szczepienia...

Nauczyciel traktuje karteczki jako **exit tickets** – zbiera je od uczniów, kiedy wychodzą z klasy. Uczniowie podpisują się na nich, tak aby nauczyciel mógł ocenić, co zapamiętali z lekcji i jakie są ich refleksje na temat szczepień.

Sposoby dostosowania przebiegu zajęć w zakresie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- Należy dostosować tempo i czas pracy tak, aby osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) mogły pracować w poczuciu komfortu i bezpieczeństwa.
- Przy organizacji pracy w grupach warto zadbać o to, by uczniowie ze SPE współpracowali z rówieśnikami neurotypowymi, co sprzyja integracji i wzajemnemu uczeniu się.
- Przed pracą w grupach nauczyciel sam organizuje zespoły, aby uniknąć pominięcia lub przeciążenia uczniów ze specjalnymi potrzebami.

Komentarz metodyczny dla nauczyciela

Lekcja została zaplanowana w ten sposób, aby stopniowo otwierać uczniów na różne, nowe aspekty związane ze szczepieniami i prowadzić ich do refleksji nad własnymi opiniami. Jako że niektóre kwestie mogą być kontrowersyjne (takie jak ruchy antyszczepionkowe), nauczyciel powinien wprowadzać atmosferę szacunku dla odmiennych opinii uczniów, jednocześnie skupiając się również na rzetelnym i adekwatnym przekazaniu informacji.

Bibliografia

- Dąbek A., (2024), „[Antyszczepionkowcy w Polsce. Kim są? Jakie mają argumenty?](#)”, artykuł na stronie newsmed.pl [online, dostęp dn. 5.10.2025].
- „[Dezinformacja na temat szczepień: jak radzić sobie z infodemią](#)”, (2022), informacje na stronie szczepienia.pzh.gov.pl [online, dostęp dn. 5.10.2025].
- „[Najczęstsze mity na temat szczepionek](#)”, (2024), informacje na stronie szczepienia.pzh.gov.pl [online, dostęp dn. 5.10.2025].
- „[Szczepienia obowiązkowe i zalecane](#)”, (b.r.), informacje na stronie gov.pl [online, dostęp dn. 5.10.2025].
- „[Szczepienia zalecane](#)”, (b.r.), informacje na stronie gov.pl [online, dostęp dn. 5.10.2025].

Debata klasowa

KARTA PRACY

Temat: Czy warto się szczepić?

Cel debaty: Zrozumienie różnych punktów widzenia dotyczących szczepień oraz kształtowanie umiejętności wyrażania własnej opinii z poszanowaniem zdania innych.

Przygotowanie do debaty:

Twoja grupa reprezentuje stanowisko:

- ☐ TAK – warto się szczepić
- ☐ NIE – nie warto się szczepić

Zapisz 2–3 argumenty, które będą wspierały stanowisko Twojej grupy:

Nr	Mój argument	Krótkie wyjaśnienie lub przykład
1.		
2.		
3.		

Notatki z debaty:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zapisz najciekawsze argumenty drugiej strony, które zwróciły Twoją uwagę:

Nr	Argument drugiej strony	Dlaczego był ciekawy/przekonujący?
1.		
2.		
3.		

Refleksja po debacie:

1. Które argumenty były według Ciebie najbardziej przekonujące i dlaczego?

.....

.....

.....

2. Czy w trakcie debaty zmieniłeś(-aś) swoje zdanie lub sposób patrzenia na temat?

.....

.....

.....

3. Jak można rozmawiać z osobą, która nie ufa szczepieniom, w sposób spokojny i empatyczny?

.....

.....

.....